

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. lapkričio 17 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Andžej Maciejewski, Gedimino Sagačio (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas) ir Donato Šemo, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovo G. V. kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gruodžio 8 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Conlex“ ieškinį atsakovui G. V. dėl skolos išieškojimo nukreipimo į skolininko turtą, registruotą mirusio asmens vardu, trečiasis asmuo, nepareikšiantis savarankiškų reikalavimų, antstolis Andrius Bublys.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasaciniame byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių asmens teisę į vienintelį gyvenamąjį būstą apsaugą, kai iš jo vykdomas išieškojimas, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė UAB „Conlex“ (toliau – ir Ieškovė, kreditorė) kreipėsi į teismą su ieškiniu, prašydama leisti nukreipti išieškojimą į atsakovui G. V. (toliau – ir skolininkas) nuosavybės teise priklausančią nekilnojamąjį turtą – butą, esantį (duomenys neskelbtini), įgytą paveldėjimo būdu.
3. Ieškovė nurodė, kad antstolis A. Bublys vykdo išieškojimą iš atsakovo ieškovės naudai penkiose vykdomosiose bylose. Bendra išieškoma suma – 7469,18 Eur.
4. Testamentų registro duomenimis, atsakovas yra testamentinis L. D., mirusios (duomenys neskelbtini), įpėdinis. L. D. vardu yra registruotas butas, esantis (duomenys neskelbtini). Atsakovas kreipėsi į notarų biurą dėl palikimo priėmimo, tačiau jam nėra išduotas paveldėjimo teisės liudijimas ir jis nėra registravęs savo nuosavę teisę į šį butą. Neįgyvendindamas savo teisę į nurodytą paveldėtą turtą, atsakovas pažeidžia ieškovės, kaip kreditorės, interesus, užkirsdamas kelią nukreipti skolos išieškojimą į jo paveldėtą turtą. Atsakovas neturi jokio kito turto, į kurį galima būtų nukreipti išieškojimą. Atsakovas nuosavybės teise į nurodytą butą įgijo paveldėjimo būdu, todėl butas priklauso jam nuosavybės teise nepriklausomai nuo to, kad nėra atlikta teisinė registracija jo vardu. Atsižvelgdama į tai, ieškovė prašė leisti nukreipti išieškojimą į atsakovui nuosavybės teise priklausančią nekilnojamąjį turtą – butą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2020 m. rugsėjo 23 d. sprendimu ieškinį tenkino – leido ieškovei UAB „Conlex“ nukreipti išieškojimą pagal Vilniaus miesto 1-ojo apylinkės teismo 2010 m. rugsėjo 9 d. išduotą vykdomąjį raštą Nr. 2-445-728/2010. Vilniaus miesto 1-ojo apylinkės teismo 2012 m. balandžio 20 d. išduotą vykdomąjį raštą Nr. 2-4054-110/2012, Vilniaus miesto apylinkės teismo 2013 m. vasario 12 d. išduotą vykdomąjį raštą Nr. 2-7641-430/2013, Vilniaus miesto apylinkės teismo 2015 m. rugsėjo 16 d. išduotą vykdomąjį raštą Nr. 2-1422-821/2014, Vilniaus miesto apylinkės teismo 2016 m. balandžio 11 d. išduotą vykdomąjį raštą Nr. 2-9751-816/2015 į atsakovo G. V. paveldėtą butą, esantį (duomenys neskelbtini), unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), registruotą L. D., mirusios (duomenys neskelbtini), vardu; išsprendė bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimą.
6. Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad atsakovas priėmė L. D., mirusios 2005 m. rugpjūčio 23 d., palikimą, tačiau paveldėjimo teisės liudijimas nėra išduotas, nes atsakovas nėra sumokėjęs paveldimo turto mokesčio. Atsakovas pripažįsta, kad paveldėtu butu naudojasi, jame gyvena. Šią aplinkybę pagrindžia ir tai, kad iš atsakovo yra priešiškos skolos už butui tiekiamą šilumą, karštą vandenį, teikiamas administravimo paslaugas. Pirmosios instancijos teismo vertinimu, vengdamas įregistruoti nuosavybės teises į paveldėtą turtą, atsakovas pažeidžia kreditoriaus teises ir teisėtą likusių išieškoti skolų, nes atsakovas neturi kito turto, iš kurio gali būti išieškota skola. Remdamasis šiomis aplinkybėmis ir atsižvelgdamas į tai, kad įstatymuose nėjvirtinta privalomos nekilnojamojo turto teisinės registracijos, pirmosios instancijos teismas konstatavo, jog butas, esantis (duomenys neskelbtini), nuosavybės teise priklauso atsakovui (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.47 straipsnio 2 punktą).
7. Pirmosios instancijos teismas, remdamasis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 663 straipsnyje įtvirtintu teisiniu reglamentavimu, konstatavo, kad atsakovas šiuo metu neatitinka įstatyme nustatytų sąlygų, leidžiančių apriboti išieškojimą iš paskutinio fizinio asmens būsto. Nors išieškos skolos susidarė dėl nesumokėtų mokesčių už sunaudotus energijos išteklius, komunalines ir kitokias paslaugas, tačiau nei atsakovas, nei jo šeimos nariai nėra neįgalieji, socialiai remtini asmenys ir atsakovas neturi nepilnamečių vaikų. Pirmosios instancijos teismas atkreipė dėmesį į tai, kad atsakovas vertėsi individualia veikla, turėdamas verslo liudijimą, dirbo (duomenys neskelbtini), lankė Užimtumo tarnybos paskirtus kursus, siekdamas įgyti tam tikras specialybes, atsakovui buvo mokamos įvairios išmokos (stipendija, darbo paieškos išmoka ir kt.), tačiau iš atsakovo 2016 m. – 2020 m. rugsėjo mėn. laikotarpiu buvo išieškota tik 410,47 Eur suma, o atsakovas iki šiol negali įsidarbinti. Be to, Lietuvos teismų informacinės sistemos LITEKO duomenimis, iš atsakovo yra toliau priešiškos skolos už šilumą ir karštą vandenį, tiekiamas butui, esančiam (duomenys neskelbtini).
8. Remdamasis nurodytomis aplinkybėmis, pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad šioje byloje nėra pagrindo remtis CPK 663 straipsnio 4 dalimi ir uždrausti nukreipti išieškojimą į paskutinį atsakovo būstą.
9. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi civilinę bylą pagal atsakovo apeliacinį skundą, 2020 m. gruodžio 8 d. nutartimi Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. rugsėjo 23 d. sprendimą paliko nepakeistą, išsprendė bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimą.
10. Apeliacinės instancijos teismas sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad byloje nėra duomenų, patvirtinančių kriterijus, dėl kurių būtų pagrindas uždrausti išieškoti iš atsakovo paskutinio būsto.
11. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, aplinkybė, kad atsakovui Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Sprendimų kontrolės skyriaus 2020 m. spalio 12 d. sprendimu nustatytas 70 proc. darbingumas, savaime nesudaro pagrindo taikyti CPK 663 straipsnio 4 dalies nuostatas, nes nereiškia, jog atsakovas atitinka neįgalumo kriterijų. Pirmą, dalinį darbingumą savaime nereiškia, kad atsakovas neturėjo ar neturi realių galimybių gauti pajamų, byloje nėra duomenų, jog tai užkirtų kelią atsakovui dalyvauti darbo rinkoje. Antra, nurodyto lygio darbingumas atsakovui nustatytas tik nuo 2020 m., tačiau išieškojimas iš atsakovo vykdomas jau ne vienerius metus, vykdomosios bylos yra užvestos 2010 m., 2012 m., 2013 m., 2015 m. ir 2016 m. Be to, atsakovas nuo 2005 m. nesulaukė paveldėjimo dokumentų, vengdamas įregistruoti nuosavybės teises į paveldėtą turtą. Nuo 2016 m., kai atsakovas teikė teismui prašymą nustatyti, kad skolos nebūtų išieškosmos iš buto, atsakovo turinė padėtis pasikeitė: atsakovas vertėsi individualia veikla, dirbo (duomenys neskelbtini), lankė Užimtumo tarnybos paskirtus kursus, siekdamas įgyti tam tikras specialybes, atsakovui buvo mokamos įvairios išmokos (stipendija, darbo paieškos išmoka ir pan.). Taigi atsakovui jau buvo suteikta galimybė išsugauti paskutinį būstą, tačiau per beveik 4 metų laikotarpį buvo išieškota tik 410,47 Eur suma.
12. Remdamasis nurodytomis aplinkybėmis, apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad nėra pagrindo daryti išvadą, jog skolos nedengiamos dėl sunkios atsakovo materialinės padėties, kartu atkreipė dėmesį į tai, kad iš atsakovo ir toliau priešiškos skolos už butui tiekiamą šilumą ir karštą vandenį. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, atsakovas sąmoningai nededa pastangų šias skolas mažinti, tai vertintina kaip nesąžiningas elgesys kreditorių atžvilgiu. Vertindamas, kad atsakovo pozicija ir procesinių dokumentų turinys nagrinėjamoje byloje teikia pagrindą manyti, jog atsakovas iš esmės siekia išvengti prievolių vykdymo, apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad toks elgesys ir požiūris nesuderinamas su CPK 663 straipsnio 4 dalyje įtvirtintos procesinės garantijos tikslais, todėl draudimas išieškoti iš atsakovo paskutinio būsto (kuriam taikyti, be kita ko, nėra nustatytų sąlygų visumos) iš esmės pažeidžia ieškovės (kreditorės) interesus, prieštarauja teisėtų lūkesčių ir interesų apsaugos bei teisingumo ir sąžiningumo principams.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

13. Kasaciniu skundu atsakovas prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gruodžio 8 d. nutartį ir Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. rugsėjo 23 d. sprendimą, išspręsti bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimą. Kasacinis skundas grindžiamas argumentais, kad pirmosios instancijos teismas, nusprenddamas, jog atsakovas neatitinka įstatyme (CPK 663 straipsnio 4 dalyje) nustatytų sąlygų, leidžiančių apriboti išieškojimą iš fizinio asmens paskutinio būsto, o apeliacinės instancijos teismas, palikdamas pirmosios instancijos teismo sprendimą nepakeistą, netinkamai taikė CPK 663 straipsnio 4 dalies nuostatas. Į bylą pateikti duomenys patvirtina, kad: 1) atsakovo skola atsirado dėl nesumokėtų mokesčių už sunaudotus energijos išteklius, komunalines ir kitokias paslaugas, 2) dėl to jam pritaikyta priverstinio išieškojimo priemonė – buto, kuriame jis gyvena, areštas; 3) atsakovas yra tik iš dalies darbingas (nustatytas 70 proc. darbingumo lygis), 4) apylinkės teismui buvo pateiktas atsakovo prašymas nenukreipti išieškojimą į butą, būtiną jam gyventi, 5) atsakovo gaunamos pajamos yra labai mažos, o dėl silpnos sveikatos jis negali gauti didesnių pajamų. Vilniaus miesto apylinkės teismo 2016 m. rugpjūčio 8 d. nutartyje, Vilniaus apygardos teismo 2016 m. lapkričio 28 d. nutartyje (teismų, nagrinėjusių atsakovo prašymą nustatyti, kad nebūtų išieškoma iš paskutinio gyvenamojo būsto, procesiniuose sprendimuose) ir Vilniaus miesto apylinkės teismo (nagrinėjusio šioje byloje pareiktą ieškinį pirmą kartą) 2018 m. lapkričio 14 d. sprendime tie patys duomenys buvo pripažinti patvirtinančiais CPK 663 straipsnio 4 dalyje nurodytų sąlygų buvimą ir teikiančiais pagrindą neišieškoti iš atsakovo turinio paskutinio gyvenamojo būsto.
14. Ieškovė atsiliepimu į kasacinį skundą prašo jį atmesti ir Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gruodžio 8 d. nutartį palikti nepakeistą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
 - 14.1. Byloje nėra duomenų, patvirtinančių, kad atsakovas atitinka kasacinio teismo suformuluotą CPK 663 straipsnio 4 dalies taikymo sąlygą – skolininkas ar jo šeimos nariai yra neįgalieji, socialiai remtini asmenys arba turi nepilnamečių vaikų. CPK 663 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta išimtis siejama su skolininko neįgalumu, o ne su jo sveikatos būkle ar darbingumo lygiu. Neįgalusis yra asmuo, kuriam nustatytas neįgalumo lygis arba 55 procentų ir mažesnis darbingumo lygis, arba specialiųjų poreikių lygis (Lietuvos Respublikos neįgalųjų socialinės integracijos įstatymo 2 straipsnio 10 punktą). Atsižvelgiant į tai, atsakovui nustatytas 70 proc. darbingumo lygis negali leisti nurodytos sąlygos buvimą.
 - 14.2. Kasacinio teismo pažymėta, kad CPK 663 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta procesinė garantija taikytina, jeigu skolininkas skolos nepadinga dėl sunkios materialinės padėties ir nepiktaudžiauja šia teise. Atsakovas yra darbingo amžiaus, turi kelis paklausius išsilavinimus, vykde individualią veiklą, gavo ir gauna pajamų, jo teiktinė darba užsienyje, todėl nėra pagrindo daryti išvadą, kad sunkios atsakovo finansinės padėties. Be to, atsakovas piktaudžiauja susidarusia situacija, nes, kaip pats nurodė, vykde individualią veiklą ir gaudavo 500 Eur (neoficialų) pajamų per mėnesį, tačiau savo finansinių įsipareigojimų kreditoriui nevykdė.
15. Trečiasis asmuo, nepareikšiantis savarankiškų reikalavimų, antstolis A. Bublys atsiliepimu į kasacinį skundą prašo jį atmesti ir Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gruodžio 8 d. nutartį palikti nepakeistą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
 - 15.1. Vykdomo proceso metu (nuo 2011 m. rugpjūčio 22 d., kada buvo užvesta pirmoji vykdomoji byla, iki šiol atsakovas oficialiai dirbo trumpiau nei pusę metų, nors visą šį laiką buvo visiškai darbingas (70 proc. darbingumo lygis jam nustatytas tik 2020 m. spalio 12 d.). Dėl to buvo padengta tik labai mažą dalį skolos – 410,47 Eur. Nuo 2016 m. atsakovas nei oficialiai dirbo (tik nepilnus du mėnesius (duomenys neskelbtini)), nei mokesčio skolos dalimis (nors, kaip pats nurodė, turėjo neoficialių pajamų), taip pat nedėjo kitų pastangų dengti skolas, todėl bylą nagrinėję teismai pagrįstai nusprendė, kad nėra pagrindo pripažinti, jog skolos atsiradimą lėmė objektyviai susiklosčiusi suriki atsakovo turinė padėtis.
 - 15.2. Atsakovas iš esmės pats pažeidė Vilniaus miesto apylinkės teismo 2016 m. rugpjūčio 8 d. nutartį, kuria neleista nukreipti išieškojimą į jo paskutinį gyvenamąjį būstą, nes neįsadarbino, kaip ketino, ir nedengė skolos dalimis, kaip žadėjo. Be to, dėl tokios teismo nutarties negali būti nuolat neleidžiama nukreipti skolos išieškojimą į atsakovo paskutinį būstą, jeigu nėra kitų išieškojimo alternatyvų ar sąžiningų realių paties skolininko ketinimų. Atkreiptas dėmesys ir į tai, kad atsakovo skolos šiuo metu siekia apie 14 600 Eur (2016 m. buvo apie 9000 Eur), o buto vertė – 51 800 Eur. Pardavus butą, būtų patenkinti kreditorių interesai, kartu atsakovui liktų suma, pakankama mažesniajam (vieno kambario) būstui nusipirkti Vilniuje.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaškinimai

Dėl išieškojimo nukreipimo į asmens vienintelį gyvenamąjį būstą sąlygų

16. Apribojimas išieškoti iš paskutinio fizinio asmens būsto ir šio apribojimo taikymo sąlygos reglamentuojamos [CPK 663 straipsnio](#) 4 dalyje: teismas skolininko ar jo šeimos narių prašymu po to, kai skolininkui priklausantis paskutinis būstas, kuriame jis gyvena, išieškant sumas, nesumokėtas už sunaudotą energijos šilumą, komunalines ir kitokias paslaugas, yra areštuotas, gali nustatyti, kad iš šio būsto nebūtų išieškoma; tai teismas gali nustatyti atsižvelgdamas į vaikų, neįgalųjų ir socialiai remtinų asmenų materialinę padėtį, interesus ir būtinumą gyventi šiame būste. Ši teisės norma yra dispozityvi – teismas kiekvieną konkrečią atvejų pagal byloje nustatytas faktines bylos aplinkybes turi vertinti, ar yra faktinis ir teisinis pagrindas taikyti nurodytą teisės normą.
17. Kasacinis teismas, aiškindamas [CPK 663 straipsnio](#) 4 dalies nuostatas, yra konstatavęs, kad ši teisės norma taikytina esant tokioms sąlygoms: 1) skolininko skola atsirado dėl nesumokėtų mokesčių už sunaudotą energijos šilumą, komunalines ir kitokias paslaugas; 2) dėl to skolininkui pritaikyta priverstinio išieškojimo priemonė – paskutinio būsto, gyvenamojo namo ar jo dalies, būtinumo skolininkui ir jo šeimos nariams gyventi, areštas; 3) skolininkas ar jo šeimos nariai yra neįgalieji, socialiai remtinai asmenys arba turi nepilnamečių vaikų; 4) skolininkas ar jo šeimos nariai yra padavę apylinkės teismui prašymą nenukreipti išieškojimo į būstą, gyvenamąjį namą ar jo dalį, būtinus šiems asmenims gyventi; 5) skola nepadengta dėl skolininko sunkios materialinės padėties (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. gruodžio 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-525/2007](#), 2009 m. gegužės 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-218/2009](#)).
18. Aptariama teisės norma vertintina kaip socialinį tikslą turinti nepilnamečių vaikų, neįgalųjų ir socialiai remtinų asmenų procesinė garantija – pagal galimybes apsaugoti juos nuo paskutinio gyvenamojo būsto praradimo. Ši procesinė garantija taikytina, jeigu skolininkas skolos nepadengia dėl materialinės padėties (neturi lėšų bei kito turto skolai padengti) ir *nepiktnaudžiauja šia teise* (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-572/2006](#)).
19. Taigi, esant visoms kasacinio teismo praktikoje suformuluotoms [CPK 663 straipsnio](#) 4 dalies taikymo sąlygoms, viešasis interesas lemia galimybes nukreipti išieškojimą į paskutinį gyvenamąjį būstą ribojimą. Kita vertus, pareiškimu dėl neišieškojimo iš paskutinio būsto tenkinamas nereikšmingas, jog skolininkas atleidžiamas nuo finansinių įsipareigojimų vykdymo. Skolininkas ir toliau turi siekti atsiskaityti su kreditoriais, stengdamasis gerinti savo turtingą padėtį ir, kiek įmanoma, mokėti susidariusį skolą.
20. Galimybė taikyti [CPK 663 straipsnio](#) 4 dalyje nustatytą garantiją sietina ir su tuo, į kokio pobūdžio teisinius santykius siekiama įsiterpti. Šalis (išieškotoja ir skolininkas) sieja teisinius santykius, todėl faktinės, tarp jų – ir su skolininko elgesiu susijusios, aplinkybės, buvusios pagrindu pateikti pareiškimą dėl neišieškojimo iš paskutinio būsto, gali pasikeisti. Pavyzdžiui, praėjusieji metai, kad skolininkas laiku ir tinkamai su kreditoriais negalėjo atsiskaityti dėl sunkios materialinės padėties (laikino pajamų neturėjimo), po tam tikro laiko dėl pasyvaus (nesąžiningo) skolininko elgesio vengiant vykdyti prievolės kreditoriumi gali būti pripažinta, kad jis piktnaudžiauja jam suteikta socialine garantija.
21. Nagrinėjami atvejai yra susiklosčiusi situacija, kai ieškovė, praėjus beveik dvejiems metams nuo to momento, kai Vilniaus miesto apylinkės teismo 2016 m. rugpjūčio 8 d. nutartimi buvo nustatyta, kad atsakovo skolos nebūtų išieškamos iš būto, esančio (*duomenys neskelbtini*), kreipėsi į teismą, prašydama leisti nukreipti išieškojimą, antstolio vykdomą iš atsakovo ieškovės naudai penkiose vykdomosiose bylose, į šį atsakovui priklausančią ir jo gyvenamąją būstą.
22. Esminė aplinkybė, buvusi pagrindu Vilniaus miesto apylinkės teismo 2016 m. rugpjūčio 8 d. nutartį, kuri vėliau Vilniaus apygardos teismo 2016 m. lapkričio 28 d. nutartimi palikta nepakeista, priimti, buvo šis susidariusi skola kreditoriui nepadengta ne dėl vengimo ją padengti, bet dėl pareiškėjo (atsakovo šioje byloje) buvusios sunkios materialinės padėties. Taigi, nebuvo konstatuotas atsakovo piktnaudžiavimo teise į aptariamą socialinę garantiją faktas, nustačius, kad tik prieš pateikdamas pareiškimą teismui skolininkas pradėjo verstis paklausia ir perspektyvia veikla, galinčia atnešti pakankamą pajamų ne tik pragyventi, bet ir susidariusioms skoloms padengti, o iki tol pareiškėjas gaudavo 210 Eur mokyklos stipendiją, ir tai patvirtina jo materialinės padėties sunkumą, lėmusį negalėjimą padengti skolą. Atitiktis trečiajam – socialinės padėties – kriterijui teismų nebuvo vertinta.
23. Šią bylą nagrinėjė teismai nustatė, kad nėra dviejų [CPK 663 straipsnio](#) 4 dalyje nurodytų sąlygų – pagal į bylą pateiktus duomenis (Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Sprendimų kontrolės skyriaus 2020 m. spalio 12 d. sprendimų atsakovui nustatytas 70 proc. darbingumas) nėra pagrindo daryti išvadą, jog atsakovas atitinka socialinės padėties – neįgalumo – kriterijų (trečioji sąlyga), ir nėra pagrindo spręsti, jog skolos susidarymą lėmė objektyviai susiklosčiusi sunki skolininko turinė padėtis, nes skolininkas sąmoningai nedėjo jokių pastangų ją pagerinti (penktoji sąlyga).
24. Atsakovas kasaciniame skunde teigia, kad Vilniaus miesto apylinkės teismo 2016 m. rugpjūčio 8 d. nutartyje, Vilniaus apygardos teismo 2016 m. lapkričio 28 d. nutartyje ir Vilniaus miesto apylinkės teismo 2018 m. lapkričio 14 d. sprendime tie patys, kaip ir šioje byloje surinkti, duomenys buvo pripažinti patvirtinančiais [CPK 663 straipsnio](#) 4 dalyje nurodytų sąlygų buvimą ir teikiančiais pagrindą neišieškoti iš atsakovo turinio paskutinio gyvenamojo būsto. Atsakovo teigimu, šią bylą nagrinėjusiems teismams tapusių duomenų pagrindu padarius priešingas išvadas, buvo netinkamai taikytos [CPK 663 straipsnio](#) 4 dalies nuostatos.
25. Vertinama šios kasacinio skundo argumentus, teisėjų kolegija pažymi, kad atsakovo kasaciniame skunde nurodomas Vilniaus miesto apylinkės teismo 2018 m. lapkričio 14 d. sprendimas yra teismo procesinis dokumentas, priimtas nagrinėjant šioje byloje pareiktą ieškinį pirmą kartą. Jis Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. lapkričio 12 d. nutartimi buvo panaikintas ir byla perduota iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui. Netekusiam galios teismo procesiniame sprendime bylai aktualiais klausimais padarytos išvados negalėjo turėti kitokios įtakos nagrinėjant šios klausimus iš naujo. Atsižvelgiant į tai, atsakovo argumentai dėl Vilniaus miesto apylinkės teismo 2018 m. lapkričio 14 d. sprendimo privalomumo šioje byloje aktualiam klausimui dėl [CPK 663 straipsnio](#) 4 dalies nuostatų taikymo sąlygų buvimą išspręsti atmetini kaip nepagrįsti.
26. Minėta, kad pagal teismų praktikoje suformuluotus teisės į apribojimą išieškant iš paskutinio fizinio asmens būsto taikymo kriterijus vienas iš elementų, taikant [CPK 663 straipsnio](#) 4 dalį, yra skolininko *nepiktnaudžiavimo* šia teise nustatymas. Tai reiškia, kad sprendžiant dėl aptariamą socialinės garantijos taikymo sąlygų visumos buvimą, vertintina, ar skolininkas atitinka ne tik socialinės padėties (neįgalumo ar kt.), bet ir sąžiningumo (nepiktnaudžiavimo teise) kriterijų. Šis vertinimas pagal skolininko elgesį kreditoriaus teiseto intereso atgauti skolą atžvilgiu, t. y. ar skolininkas geranoriškai, pagal savo išgalas siekia atsiskaityti su kreditoriumi.
27. Atsakovui argumentuojant, kad aplinkybės, buvusios 2016 m. nutarčių priėmimo pagrindu, išlikusios tapatos, todėl ir šioje byloje dėl galimumo išieškoti iš jo paskutinio gyvenamojo būsto turėjo būti sprendžiama tapaciai, kaip teismų nuspręsta 2016 m., aktualu įvertinti, ar teismų nustatytos aplinkybės ir vertinti duomenys, susiję su atsakovo materialine padėtimi ir jo pastangomis ją pagerinti, laikotarpiu nuo atsakovo pareiškimo dėl neišieškojimo iš paskutinio būsto pateikimo iki ieškinio dėl lėidimo nukreipti išieškojimą į šį atsakovo būstą šioje byloje pateikimo iš tiesų išliko nepakitę ir galėjo būti pripažinti sudarančiais pagrindą dėl atsakovo teisės į būstą spręsti tapaciai 2016 m. teismų priimtiems procesiniams sprendimams.
28. Nagrinėjamoje byloje teismų nustatyta, kad nors išieškojimui vykdomi ne vienierius metus (nuo 2011 m.), o atsakovas dalį darbingumo prarado tik 2020 metais, tačiau visą nurodytą laikotarpį jis oficialiai dirbo tik trumpiau nei du mėnesius, turėjo (kaip pats patvirtino) neoficialų pajamų, tačiau skolos iš esmės nemokėjo. Atsakovas, remiantis antstolio į bylą pateiktais duomenimis, vienintelį (100 Eur) skolos dengimo mokėjimą atliko 2016 m. kovo 23 d. (iki pateikiant jo pareiškimą dėl neišieškojimo iš būto), o kitus penkis (310,47 Eur sumos) – 2019 ir 2020 metais, t. y. tik tada, kai ieškovė ėmėsi aktyvių veiksmų ir kreipėsi į teismą su ieškiniu dėl lėidimo nukreipti išieškojimą į vienintelį atsakovo būstą. Šiuo metu atsakovas yra padengęs tik labai mažą susidariusios skolos dalį (410,47 Eur iš apie 14 000 Eur), nuo 2020 m. rugsėjo mėn. nėra atlikęs nė vieno mokėjimo ieškovei. Byloje nėra duomenų, kad atsakovas dirbų ar ieškotųsi darbo, atitinkančio jo darbingumo lygį. Teisėjų kolegijos vertinimu, tai rodo, jog atsakovas nededa pastangų, kad jo skola kreditoriui būtų išieškota iš jo uždirbamų pajamų ir taip nuo išieškojimo būtų apsaugotas būstas, kuriame jis gyvena. Nei atsakovo paaiškinimuose, nei procesiniuose dokumentuose nedėdoma jokių argumentų apie realius jo ketinimus dėl pajamų šaltinio, nenuruodoma ir nepateikiama įrodymų, kokia tvarka ir kokių konkrečių įmokų dydžiais jis ketintų dengti susidariusią skolą. Be to, atsakovo skola ieškovei toliau didėja, yra užvesta naujų įsiskolinimų bylų, tai rodo, kad jis nemoka netgi einamųjų nokesčių.
29. Teisėjų kolegijos vertinimu, aptartos aplinkybės pagrįstai leido šią bylą nagrinėjusiems teismams spręsti apie atsakovo nesąžiningą elgesį – prievolės nevykdymą ne dėl objektyvaus negalėjimo tą daryti, o dėl vengimo – kaip neteikiantį pakankamą pagrindą tikėtis, kad ateityje jis padengs skolas nenukreipiant išieškojimo į būstą. Atsakovo sąžiningas elgesys ir nepiktnaudžiavimas savo teisėmis (įgijo paklausią, perspektyvią specialybę ir buvo tik pradėjęs dirbti pagal verslo lūdimį), nustatytas 2016 metais, šalių santykiams dėl skolos grąžinimo esant testinams ir dinaminiams, pasikeitė – atsakovas tapo visiškai pasyviu ieškovės teiseto intereso atgauti skolą atžvilgiu, vengė vykdyti prievolę, tačiau pagrįstai neleidžia teismams šioje byloje esančius ir 2016 m. byloje buvusius duomenis vertinti kaip tapatus, taigi, ir dėl atsakovo teisės į būstą spręsti tapaciai 2016 m. teismų priimtiems procesiniams sprendimams.
30. Teismams nustačius ir atsakovui kasacinio skundo argumentais nepaneigus, kad nėra [CPK 663 straipsnio](#) 4 dalyje nurodytos sąlygos – skolos susidarymą lėmusios objektyviai susiklosčiusios sunkios skolininko turinės padėties, taigi – ir nepiktnaudžiavimo savo teisėmis, konstatuotina, kad šią bylą nagrinėjė teismai tinkamai taikė proceso teisės normas, reglamentuojančias išieškojimo iš paskutinio fizinio asmens būsto ribojimą, todėl priėmė pagrįstus ir teisėtus procesinius sprendimus, kurių nėra pagrindo naikinti pagal kasaciniame skunde išdėstytus argumentus ([CPK 346 straipsnis](#), 359 straipsnio 3 dalis).

Dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo

31. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, iš antrosios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos ([CPK 93 straipsnio](#) 1, 2 dalys, 98 straipsnio 1 dalis).
32. Kasacinį skundą padavusiam atsakovui teikiama 100 proc. dydžio valstybės garantuojama antrinė teisinė pagalba, jis yra atleistas nuo žyminio mokesčio ir kitų bylinėjimosi išlaidų mokėjimo (Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos Vilniaus skyriaus 2021 m. kovo 3 d. sprendimas Nr. (8.1Mr)TP-20-P-2374-1805). Taigi, paduodamas kasacinį skundą atsakovas nemokėjo 75 Eur žyminio mokesčio. Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos 2021 m. spalio 11 d. pažymos Nr. (12.32Mr)PT-6942 „Dėl antrinės teisinės pagalbos išlaidų“ duomenimis, valstybės naudai priteisina antrinės teisinės pagalbos išlaidų suma – 270 Eur. Nepaisant to, jog kasacinis skundas atmetinas, nurodytų bylinėjimosi išlaidų atlyginimas valstybei iš atsakovo nepriteisinas, nes jis yra atleistas nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo ([CPK 96 straipsnio](#) 2 dalis).
33. Nurodytu Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos Vilniaus skyriaus 2021 m. kovo 3 d. sprendimu atsakovas 100 proc. atleistas nuo žyminio mokesčio ir kitų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, išskyrus [CPK 88 straipsnio](#) 1 dalies 6 ir 9 punktuose nurodytas bylinėjimosi išlaidas. Taigi, atsakovas nėra atleistas nuo išlaidų advokato pagalbai už kitų byloje dalyvaujančių asmenų teiktų atsiliepimų į kasacinį skundą parengimą apmokėti.
34. Ieškovė prašo priteisti iš atsakovo 484 Eur už atsiliepimą į kasacinį skundą parengimą; šioms išlaidoms pagrįsti pateiktė 2021 m. spalio 18 d. PVM sąskaity faktūrą už teisinės paslaugos VŽP Nr. 0550 ir 2021 m. spalio 18 d. patvirtinimą apie mokėjimo nurodymą pagal šią sąskaity įvykdymą. Prašymas priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą pateiktas tinkamai, prašoma priteisti suma neviršija Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinės bylos priteisimo užmokėsio už advokatą ar advokatą padėjėjo teikiama pagalba maksimalaus dydžio (redakcija, galiojanti nuo 2015 m. kovo 20 d.) 7, 8, 14 punktuose nustatyto dydžio, todėl ieškovės prašymas tenkinamas ([CPK 79 straipsnis](#), 88 straipsnio 1 dalies 6 punktas, 93 straipsnio 1 dalis, 98 straipsnis, 340 straipsnio 5 dalis).
35. Trečiasis asmuo nepateikė duomenų, patvirtinančių kasaciniame teisme turėtus bylinėjimosi išlaidas, todėl jų atlyginimo klausimas nekyla.
36. Bylą nagrinėjant kasaciniame teisme patirta 3,79 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. lapkričio 10 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu). Šių išlaidų atlyginimas valstybei iš atsakovo nepriteisinas, nes: pirma, šios išlaidos nesiekia nustatytos minimalios tokių išlaidų priteisimo valstybei 5 Eur sumos ([CPK 96 straipsnio](#) 6 dalis); antra, atsakovas, minėta, yra 100 proc. atleistas nuo žyminio mokesčio ir kitų bylinėjimosi išlaidų (išskyrus [CPK 88 straipsnio](#) 1 dalies 6 ir 9 punktuose nurodytas bylinėjimosi išlaidas) atlyginimo ([CPK 96 straipsnio](#) 2 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu ir 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gruodžio 8 d. nutartį palikti nepakeistą.
Priteisti ieškovei UAB „Conlex“ (j. a. k. 302538171) iš atsakovo G. V. (a. k. *duomenys neskelbtini*) 484 (keturis šimtus aštuoniasdešimt keturis) Eur bylinėjimosi išlaidų kasaciniame teisme atlyginimo.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Andžej Maciejevski

Gediminas Sagatys

Donatas Šernas